

"בין ההריסות" נלחם בפשע השכחתה של עזה

סמא חסן מביאה פיסות חיים ומוות מארץ חרבה ומשמיעה זעקה מטלטלת

גדעון לוי לעקוב

2026 באפריל 05 • 14:11

בין ההריסות

סופר/ת: סמא חסן

מו"ל: מכון ון ליר ודאר לילא, מתרגמים שונים

מס' עמודים: 53

עזה, זוכרים? עזה נשכחה מלב. היא נדחקה הצידה מסדר היום הבינלאומי, על סדר היום הישראלי היא מעולם לא עלתה כראוי מאז התרגש עליה אסונה האחרון. עזה, זוכרים? זוכרים את 1,000 התינוקות, 20 אלף הילדות והנשים, 70 אלף ההרוגים, שני מיליון העקורים? את החורבות ואת הרעב? הכל נשכח, כלא היה. אסונה השני של עזה קורה עכשיו. הוא אסון השכחתה. הוא בלתי נסלח לא פחות מהראשון. אחרי החרבתו הפיזית הגיעה גם החרבתו התודעתית של המקום הכי מוכה בעולם כיום, מעשה ידי בני אדם, ידי ישראלים במקרה. פשע השכחתה עוד עלול לעלות בחומרתו על פשע ההחרבה — הוא עלול להתמשך עד אין-קץ.

התזכורת האחרונה חדרה כפגיון בלב: ניר חסון פירסם ב"הארץ" (19.2) את רשימת שמותיהם של 68,844 הרוגי עזה הפלסטינים המזוהים. מוועד סבאח בת אפס הימים, היא ועוד 17 תינוקות בני שעתם; שבעה ששרדו יום, שישה יומיים, שמונה שלושה — חיי נצח של פרפרים, ועד תמאם אל־בטש, זקנת השבט, בת 110 במותה. רשימה ארוכה ומזוועה. אחר כך באה המלחמה באיראן וגם הרשימה מדירת השינה הזאת נשכחה.

לא מדובר רק במחיקת העבר. שוב מדובר גם בטשטוש ההווה ובהעלמתו. בעזה דבר לא נפתר, בית לא שופץ, הריסה לא פונתה, כביש לא נסלל, נכה לא שוקם ושדה לא ניטע. העובדה שעזה נמחקה ואיש לא מתעניין בגורלה לא משפרת את המצב, אלא רק מחמירה אותו. מי שחושב שאם לא נדבר על עזה, סבלה יוקל ובעיותיה ייפתרו מעצמן — טועה. מי שחושב שאם העולם וישראל לא מתעניינים בה עוד ולא מדברים עליה, סימן שהיא כבר לא מתבוססת באסונותיה — מטעה גם הוא. אחרי שחרור החטופים הישראלים מעזה, התברר עד כמה העיסוק הבינלאומי והישראלי בהם הקל את סבלם.

מהמנהרות הכי אפלות הם ידעו תמיד שיש מי שדואג להם ויש מי שנאבק ויש מי שלא שוכח ולא ישכח. לתושבי עזה אין אפילו את המותרות הללו. במחנות הפליטים ובאוהלי העקורים הם יודעים שבישראל לאף אחד לא אכפת מגורלם. משיח לא יבוא וגם לא יטלפן.

"בין ההריסות" הוא ניסיון צנוע, קטן ממדים ויומרות, נואש כמעט, לשבור את קשר השתיקה. המהדורה העברית נוגעת ללב במיוחד: היא נידונה מראש להיות שריקה באפילה. ממקום שבו המצפון שבת כליל ורק למעטים היה אכפת בזמן אמת, אי אפשר לצפות לכפרה או להכאה על חטא בשש אחרי. כאן לעולם לא תקום ועדת האמת והפיוס, כמו בדרום אפריקה, כי רוב הישראלים לא רוצים לדעת את האמת וגם על פיוס שוב אינם רוצים לשמוע עוד. ובכל זאת אי אפשר להישאר אדיש מול היוזמה האמיצה והמבורכת הזאת של סדרת מכתוב להוציא לאור את כתביה של סמא חסן מארצה ההרוסה.

36 הטקסטים הקצרצרים שכתבה חסן, סופרת ועיתונאית שעברה את שנת המלחמה הראשונה בעזה עד שהצליחה להימלט לקהיר, בת לפליטי הכפר חמאמה בדרום הארץ, מטלטלים לא פחות מרשימת המתים. חסן משמיעה זעקה לא אנושית כמעט והיא גולמית, מחוספסת, נוקבת, מטלטלת, הופכת קרביים וחודרת בטון כמו הפצצות האמריקאיות. מי שיאזור אומץ לקרוא את הטקסטים הללו לא יוכל להישאר אדיש, גם לא שלונפש, אלא אם כן הוא שטוף מוח ברמות חסרות תקנה. וכי איך אפשר שלא להזדעזע: "הילד התעקש שאביו לא ייקבר בלי זרועו הכרותה, זו שאף אחד לא מצא תחת ההריסות. הוא החליט לחפש אותה כדי להניח אותה לצד האב, בקברו. הילד נעדר לשעות ארוכות, וכשהחזירו אותו היו נעוצים בגופו כמה כדורים, אולם כף ידו אחזה בזרוע אביו".

לאניני הטעם שיעקמו פרצופיהם המעודנים ויגידו שהתיאורים הללו מורבידיים וגסים מדי, נאמר: המציאות היא שמורבידית וגסה מדי. קחו אוויר ועברו לטקסט הבא: "הילד קטוע הרגל צרח באוהל על אמו הבוכה, שניסתה ללמד את אחיו הפעוט לעשות את צעדיו הראשונים בלי להחזיק בדבר. אמא! אל תלמדי אותו ללכת, שלא יתרגל, הרי עוד יבוא טיל ויתפוצץ כאן, ואחי יהפוך לבעל רגל אחת כמוני, ויחזור להישען על אחרים". זאת לא פורנוגרפיה, זה הלך-רוח. צריך לקרוא ולהישיר אליו מבט. זה המינימום שכל ישראלי יכול לעשות, לאחר שכל הזוועות הללו בוצעו בשמו, לקול תרועותיו או למול אדישותו. על פי הערכות של ארגונים בינלאומיים, יש בעזה כ-3,000-4,000 ילדים כרותי גפיים, כמו הילד מהטקסט של חסן. שלא נקרא עליו? שלא ננסה להבין מה משמעות הדבר להיות ילד כרות רגליים בארץ שחרבה ונשכחה? לעיתים זה גס וזוחה, אבל האם יש לנו בכלל הזכות לומר זאת? קראו: "החייל הקוטל חזר לביתו לחופשה קצרה לאחר שהתחרה בחייל אחר בקטל ילדים ובהפיכת גופם לאוסף איברים מרוצצים. כשהתקרב אל בנו הקטן לנשק אותו, הדף אותו הילד מעליו בבעתה וצרח: אבא! זולג לך דם מהפה, וצמחו לך שני ניבים מרושעים, כמו לערפדים מהסרטים".

זה ספר קצר ודחוס, שמוטב לקרוא אותו לאט. הוא מביא פיסות חיים ומוות של עזה תחת ההפצצות. ככל שהטקסטים קצרים יותר, כך עולה עוצמתם. שירת ההייקו של עזה, ללא כלליה המבניים המוקפדים. "האם מסוגלת העברית להביט לעבר עזה?" שואל בהקדמה לספר עורכו, יונתן מנדל. האם אמנם? קראו: "ילד ישב וכתב בטוש עבה מספרים על איברי גופו. אמו הביטה בו ואמרה: מדוע אתה עושה את זה? ענה לה הבן: כדי שיהיה לך קל יותר לאסוף את החלקים שלי אחרי שטיל יקרע אותי לגזרים וחתולים וכלבים משוטטים יבואו וייקחו את איברי מהאוהל".

[הצטרפו לקבוצת הפייסבוק של מוסף "ספרים" של "הארץ"](#)

כתבות שאולי פספסתם

להורדת האפליקציה

רכשו מינוי	מערכת
ביטול מינוי דיגיטלי	הנהלה
שאלות ותשובות	מדיניות פרטיות
פרסמו אצלנו	תנאי שימוש
	צרו קשר

חדשות, ידיעות מהארץ והעולם - הידיעות והחדשות בעיתון הארץ. סקופים, מאמרים, פרשנויות ותחקירי עומק באתר האיכותי בישראל © כל הזכויות שמורות להוצאת עיתון הארץ בע"מ